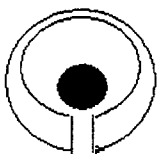

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۷۱۸۲۱

بسمه تعالی

دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

۱۳۸۴ / ۲ / ۷

پایان نامه

دوره کارشناسی ارشد مدیریت توانبخشی

موضوع

بررسی ارتباط میان سازگاری فردی- اجتماعی و فرده مقیاسهای آن با میزان
مشارکت معلولین جسمی - حرکتی عضو جامعه معلولین شهرستان اهواز در این
جامعه

استاد راهنما

سرکار خانم دکتر مریم شریفیان ثانی

استادان مشاور

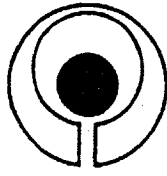
جناب آقای دکتر مبین آقا بفسی - جناب آقای دکتر انوشیروان کاظم نژاد

پژوهشگر

آرش زارع وند پور

سال ۸۳

۷۱۸۲۱

دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی
تاییدیه اعضای هیات داوران

۷ - ۱۲ / ۱۳۸۴

پایان نامه کارشناسی ارشد خانم / آقای: آرش نزارجوردی
به شماره دانشجویی: ۷۹۳۶۹۲۰۴۵ در رشته: مدیریت بازرگانی
تحت عنوان: ... بررسی اثربخشی روش‌های نوین در مدیریت بازرگانی در استان مازندران
مشاور: دکتر حسین ... عضو هیات مدیره هیات مدیره دانشگاه ...
با حضور هیات داوران در تاریخ: ۱۸ / ۲ / ۸۴ دفاع گردید و نمره: ۱۹ ...
با امتیاز عالی ... به ایشان تعلق گرفت. / ج

هیات داوران

۱. استاد راهنما: سرکار خانم دکتر شریفیان
۲. استاد مشاور: جناب آقای دکتر حبیبی
۳. استاد مشاور: جناب آقای دکتر کاظمی
۴. مدیر گروه: سرکار خانم دکتر فخری
۵. اساتید ناظر: ...
۶. نماینده دفتر تحصیلات تکمیلی: سرکار خانم دکتر ...

به یاد

مؤمنین راستینی که

گمشته خود را در علم و ادب یافتند

و آن را به عمل گرفتند.

با تقدیر و تشکر از:

- ❖ اساتید محترمی که مر انجام این تحقیق یاری کردند.
- ❖ سر کار خانم دکتر مریم شریفیان ثانی
- ❖ جناب آقای دکتر حبیب آقابخشی
- ❖ جناب آقای دکتر انوشیروان کاظم نژاد
- ❖ جناب آقای دکتر مجید میرخانی
- ❖ جناب آقای فتوحی
- ❖ جناب آقای دکتر شکر کن
- ❖ جناب آقای دکتر چابک
- ❖ و تمامی اساتید محترمی که مرا در مدت تحصیل خود یاری کردند.

شپوهی مردان باشد عشق پنهان باختن

کمتر از پروانه نتوان بود در جان باختن

تقدیم به

همسر عزیزم

فهرست

صفحه	عنوان
	فصل اول: کلیات
۱	مقدمه
۳	معرفی موضوع پژوهش
۴	بیان مسئله
۷	اهمیت و ضرورت مسئله
۹	هدف پژوهش
۱۰	متغیرهای پژوهش و جدول متغیرها
۱۱	فرضیه‌های پژوهش
۱۲	تعاریف واژگان
۲۰	فصل دوم: مروری بر مبانی نظری پژوهش
۲۱	الف- مبانی نظری مشارکت
	مفهوم مشارکت - تعاریف مشارکت - تعریف مشارکت اجتماعی - طبقه بندی مشارکت - منشاء تاریخی مشارکت - مفهوم مشارکت در اندیشه صاحب نظران - انواع مشارکت - موانع مشارکت - مزایای مشارکت - تصمیم گیری و مشارکت اجتماعی
۳۲	ب- مبانی نظری سازگاری فردی و اجتماعی
	مقدمه - سازگاری - سازگاری اجتماعی - سازگاری اجتماعی معلولین در جامعه - ناسازگاری - خصوصیات افراد ناسازگار - دیدگاه نظری در باره سازگاری و ناسازگاری - نظریه زیستی اجتماعی ناسازگاری - نظریه روانی - نظریه روان پویایی - نظریه یادگیری - نظریه یادگیری اجتماعی - عوامل موثر در یادگیری - مراحل یادگیری - طرق سازگاری و مکانیزمهای دفاعی - دیدگاه‌های مختلف مکاتب در باره سازگاری - دیدگاه روانکاوی - دیدگاه رفتارگرایی -

دیدگاه پدیدار شناختی - دیدگاه انسان گرایی - دیدگاه
گشتالت گرایان - دیدگاه نظری درباره نیاز - نظریه مازلو -
نظریه مورای - نظریه کارن هورنای - نظریه اریک فورم -
نظریه رتس - نظریه کیت دیویس - نظریه بیندوراو استوارت

۶۴

چهار چوب نظری پژوهش

مقدمه بررسی منون

۶۷

مروری بر فعالیتهای تجربی مشابه

خلاصه پژوهشهای انجام شده پیرامون مشارکت

خلاصه پژوهشهای انجام شده پیرامون سازگاری

فردی و اجتماعی و مشکلات معلولین

۷۱

۱- مقدمه ای بر تاریخچه معلولیتها از گذشته تا کنون.

۷۲

۲- سوابق مطالعاتی در باره مشکلات معلولین.

۳- مطالعات مربوط به سازگاری فردی - اجتماعی و

۷۳

مشکلات معلولین در سایر کشورها

۴- مطالعات مربوط به سازگاری فردی - اجتماعی و

۷۷

مشکلات معلولین در ایران.

۸۰

فصل سوم: روش شناسی پژوهش

طرح تحقیق - جامعه آماری - نمونه آماری - ابزارهای پژوهش -

آزمون شخصیتی کالیفرنیا - پایایی آزمون شخصیتی کالیفرنیا -

اعتبار آزمون شخصیتی کالیفرنیا - آزمون سنجش مشارکت

اجتماعی معلولین جسمی حرکتی عضو در جامعه معلولین -

روایی آزمون سنجش مشارکت - پایایی آزمون سنجش

مشارکت - روش تحلیل دادهها - ملاحظات متدولوژیک -

ملاحظات اخلاقی

۹۵

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل دادهها

۹۶

یافتههای پژوهش

۱۰۳ یافته‌های مربوط به فرضیه‌های پژوهش

۱۰۹ فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری

۱۱۰ خلاصه پژوهش

۱۱۰ بحث و نتیجه‌گیری

۱۱۳ پیشنهادها

۱۱۵ مشکلات و محدودیت‌ها

۱۱۶ ضمیمه

۱۱۷ فهرست منابع

۱۲۰ نمونه پرسشنامه مشخصات فردی

۱۲۱ نمونه پرسشنامه کالیفرنیا

۱۲۰ نمونه پرسشنامه سنجش مشارکت

۱۰۰

فصل اول

کلیات

مقدمه

در همیشه تاریخ نگرش جوامع نسبت به پدیده معلولیت برای معلولین تعیین کننده بوده است. در نگرش جدیدی که امروزه با فشار ناشی از دخالت خود معلولین در جهان رو به تزاید است، ترحم کم کم جای خود را به نگرشی میدهد که امکان برابر برای استفاده از فرصتهای اجتماعی را حق معلول می داند. اما اینکه در جامعه ما به گفته کارشناسان مربوط به مسائل معلولین مشارکت معلولین در فعالیتهای اجتماعی و خصوصا در فعالیتهای صنفی و تصمیم گیری های صنفی مربوط به معلولین کافی به نظر نمی رسد. مرا بر آن داشت تا پایان نامه خود را بر شناخت عوامل موثر بر میزان مشارکت معلولین متمرکز نمایم تا شاید از این ره آورد بتوانم عوامل قابل مداخله را شناسایی نمایم لیکن بعد از مطالعات گسترده بر روی این عوامل شاخصهای مورد توجه قرار گرفته پراکنده تشخیص داده شده و قرار بر این شد تا کیفیت زندگی معلولین جسمی - حرکتی و ارتباط آن با میزان مشارکت معلولین عضو جامعه معلولین شهرستان اهواز مورد بررسی واقع گردد. با مطالعات گسترده ای که پیرامون این موضوعات صورت گرفت حجم مطالعات داخلی انجام شده برای انجام تحقیق مورد نظر ناکافی بوده و سنجش شاخص های گوناگون عینی و ذهنی کیفیت زندگی به معنای سنجش کل یک انسان کاری بس دشوار تشخیص داده ش. لذا می بایستی از میان شاخصهای گوناگون کیفیت زندگی دست به انتخاب مقیاسهای کوچکتر زد و بعد از اینکه بررسی های عمیقی انجام شد مهارتهای اجتماعی که یک دسته از شاخص های عینی کیفیت زندگی هستند برگزیده شد و با انجام مطالعات گسترده پیرامون مهارتهای زندگی، مهارتهای ارتباطی، مهارتهای مقابله ای توجه اینجانب معطوف به مسئله سازگاری فردی و اجتماعی گردید. و با توجه به مطالعات زمینه ای به نظر میرسد که مطالعه سازگاری فردی و اجتماعی و مشارکت معلولین جسمی - حرکتی عضو جامعه معلولین و مقایسه این دو شاخص می توان بخشی از عوامل قابل مداخله را شناسایی کرده، و ارتباط میان مشارکت اجتماعی و سازگاری فردی و اجتماعی معلولین را که دو کفه ترازوی حضور مشارکت آمیز معلولین در شکل های صنفی است روشن نماید.

و اما در فصل اول این پژوهش پس از معرفی موضوع تحقیق نحوه رسیدن خود را به این موضوع و سئوالات پژوهش را که از مطالب مطرح شده استنباط میگردد در قسمت بیان مسئله مفصلا شرح میدهیم و سپس در بخش اهمیت موضوع سعی در روشن کردن اهمیت انجام این

تحقیق و مشکلاتی که در صورت عدم انجام تحقیقاتی از این دست به وجود خواهد آمد طرح می‌نماییم. همچنین استفاده از این تحقیق و جایگاه آن و محاسن انجام و مضار عدم انجام مفصلاً بررسی خواهد شد.

پس از آن هدف از پژوهش و فرضیه‌های مربوطه که از سئوالات ابتدایی تحقیق استخراج گردیده است و در انتها متغیرهای قابل اندازه‌گیری معرفی گردیده و تعریف و واژگان و تعریف عملیاتی آنها خواهند آمد.

فصل دوم، بازنگری مبانی پژوهش و پیشینه آن و چها چوب نظری به شرح مبانی مشارکت شامل: مفهوم، تعاریف مختلف و مفاهیمی که از تعریف مربوطه استنباط می‌شود، تعریف مشارکت اجتماعی و منشاء تاریخی آن، مفاهیم مشارکت در اندیشه صاحب‌نظران، انواع، موانع و فوائد مشارکت همچنین مبانی نظری سازگاری فردی و اجتماعی و تعاریف مربوطه، سازگاری اجتماعی افراد معلول، شرحی پیرامون ناسازگاری و خصوصیات افراد ناسازگار و دیدگاه‌های افراد مختلف در مورد سازگاری و ناسازگاری، عوامل موثر در سازگاری و مراحل سازگاری و مکانیزمهای دفاعی مختلف دیدگاه‌های مختلف مکاتب در باره سازگاری و شرح برخی مفاهیم مربوطه مانند انگیزاننده‌ها و منشا آنها همچنین مرور منابع مربوط به مشارکت و سازگاری فردی و اجتماعی را شامل می‌شود.

در فصل سوم، روش تحقیق، جامعه آماری، نمونه آماری، ابزارهای تحقیق یعنی پرسشنامه کالیفرنیا و پرسش نامه خود ساخته مشارکت به همراه شرح هر کدام از آنها و دلایل پایایی و روایی هر یک از آنها روش تحلیل داده‌ها و خلاصه‌ای از طرح تحقیق با توضیحات خلاصه راجع به آنچه انجام گرفته است آورده شده است.

در فصل چهارم، تجزیه و تحلیل داده‌ها و جداول مربوط به یافته‌های پژوهش و یافته‌های توصیفی و توصیف یافته‌های پژوهش و یافته‌های مربوط به فرضیه‌های پژوهش آمده است. فصل پنجم، بحث و نتیجه‌گیری، شامل: بحث و نتیجه‌گیری، خلاصه پژوهش، مشکلات و محدودیت‌ها، پیشنهادات آمده است.

همچنین در بخش مربوط به ضمائم نسخه‌هایی از پرسش‌نامه‌های مورد استفاده و ذکر منابع داخلی و خارجی مورد استفاده قرار گرفته آمده است.

معرفی موضوع تحقیق

تحقیق حاضر در پی آن است که وضعیت سازگاری فردی و اجتماعی و خرده مقیاسهای آن را در معلولین جسمی - حرکتی مشارکت کننده در جامعه معلولین شهرستان اهواز با درجات مختلف مشارکت را روشن کرده و آنها را با هم مقایسه نماید . و همچنین رابطه میان سازگاری فردی - اجتماعی معلولین جسمی - حرکتی عضو جامعه معلولین شهرستان اهواز و خرده مقیاسهای آن و میزان مشارکت آنها را در این جامعه بررسی نماید.

بیان مسئله

از میان تعاریف گوناگونی که برای مشارکت وجود دارد بسته به نوع پژوهش ما تعریف زیر را برگزیده ایم.

مشارکت عبارت است از: تقبل آگاهانه انجام بخشی از امور در شکل معاندت و همکاری از سر میل و رغبت و به قصد بهبود در زندگی اجتماعی که سازماندهی مناسبی نیز داراست.

(احسن، کاظم، ۱۳۶۵، ص ۱-۳)

به هر حال مشارکت دخالت فعال در اندیشه، تصمیم گیری، برنامه ریزی، اجرا و ارزیابی مسائل مربوط به خود و یا دیگران و یا خود و دیگران. (آقا بخشی، حبیب، ۱۳۷۰). این زمینه‌های مختلف مشارکت تقریباً در برگیرنده تمامی زمینه‌های ممکن است و چنانچه از این تعریف بر می آید.

۱- مشارکت اقشار قدرتمند که به واسطه رتبه و قدرت بدست آمده از آن مد نظر طرح‌های جلب مشارکت نبوده و تنها بر انگیزن اقشار ضعیف مد نظر است.

۲- مشارکت دخالت آگاهانه و منظم (systematic) در مسائلی که در معیشت خود و یا دیگران و یا خود و دیگران تاثیر دارد مد نظر است و نه شکل انفعالی مشارکت.

۳- آلستایر.ت. وایت معتقد است که مشارکت فعال مردم باید در تمامی مراحل صورت پذیرد او در مقاله مشارکت مردم در زمینه‌های بهداشتی میگوید: از جمله اساسی ترین زمینه‌های تحقق برنامه‌های بهداشتی مشارکت قشرهای مختلف مردم در مراحل مختلف انجام آن یعنی از طراحی برنامه تا اجرا و در نهایت ارزشیابی است به این جهت که مشارکت تنها در مرحله اجرا خلاصه نمیشود.

اساساً می توان گفت که در مواردی علت عدم مشارکت برخی از اقشار و جامعه نیز محدود کردن حیطه زمینه همکاری آنها به دوران اجرای برنامه است. مشارکت تنها در مشارکت مالی خلاصه نمی شود. (آلستایر.ت. وایت ۱۳۶۷ ص ۷)

لذا چنانچه گفته شد مشارکت عرصه‌های زیادی دارد که بر همه این عرصه‌ها موانعی مترتب است. موانع اجتماعی، موانع فرهنگی و... و موانع شخصی. (شادی طلب، مژگان ۱۳۷۲ ص ۶) از میان موانعی که بر مشارکت افراد معلول مترتب است موانع شخصی است که از ایجاد بستر مناسب خصوصاً جهت جلب مشارکت معلولین جلوگیری می نماید و از میان موانع شخصی ممکن

است شرایط سازگاری فردی - اجتماعی خود افراد معلول کفه دیگر ترازویی باشد که بایستی افراد دچار معلولیت را برای انجام تعاملات میان فردی و تعلق به گروه‌های اجتماعی آماده نماید . کشف ارتباط میان سطوح مشارکت و شرایط سازگاری فردی - اجتماعی و خرده مقیاسهای سازگاری، ضمن روشن نمودن اهمیت سازگاری فردی - اجتماعی و افزایش مشارکت، امکان افزایش هر دو سوی این ارتباط را با دخالت آگاهانه در طرف دیگر این ارتباط احتمالی دو سویه نمایان می‌کند.

از طرفی چنانچه قبلاً نیز اشاره شده است افراد قدرتمند بواسطه رتبه اجتماعی مد نظر برنامه‌های جلب مشارکت نیستند و افراد دچار معلولیت که به واسطه بررسی‌های انجام شده از اغلب جهات از اقشار ضعیف جامعه هستند (چه به لحاظ رتبه اجتماعی و طبقه اقتصادی و غیره) برای رسیدن به اختیار نیاز به کسب قدرت از طریق ایجاد تشکلهای صنفی و ارتباط مستمر و مشارکت همیشگی همه افراد دچار معلولیت در این تشکلهای ممکن میگردد ولی این احتمال که عده زیادی از معلولین در این تشکلهای صنفی مشارکت فعال ندارند ما را برآن میدارد که راهکارهای رفع موانع مترتب بر مشارکت را جستجو کنیم.

اما اینکه چرا ما در این تحقیق مشارکت افراد دچار معلولیت جسمی - حرکتی را در جامعه معلولین شهرستان اهواز شاخص مشارکت آنان در جامعه تلقی می‌کنیم به این علت است که جامعه معلولین شهرستان اهواز به عنوان تنها تشکلهای مشارکت اجتماعی معلولین جسمی - حرکتی میتواند منشاء تصمیم‌گیری‌های مربوط به این افراد دچار معلولیت باشد و لذا مشارکت در آن را می‌توان یکی از زمینه‌های مناسب و موثر مشارکت اجتماعی ایشان تلقی کرد که این نتیجه از طریق یک مطالعه زمینه‌ای با طرح پرسش‌نامه‌ای با هشت سؤال از سی نفر از متخصصان، معلولین، و افراد مطلع و مرتبط به این جامعه و با پرسیدن تاثیر این جامعه در پیشرفت شغل، تردد، آموزش، درآمد، فرصت ابراز عقیده و دخالت در تصمیمات جمعی و صنفی به دست آمده است و لذا با عنایت به نتایج تحقیق زمینه‌ای این جامعه را می‌توان یکی از زمینه‌های موثر و مناسب مشارکت اجتماعی و شاخص مشارکت اجتماعی ایشان تلقی کرد. و از مشارکت کنندگان با طرح پرسش‌نامه مربوط به سازگاری فردی - اجتماعی افراد با درجات مختلف مشارکت را از لحاظ سازگاری فردی - اجتماعی مقایسه و رابطه میان درجات مختلف سازگاری را با مشارکت به دست آورد. و با عنایت به اینکه خرده مقیاسهای این آزمون همگی قابلیت افزایش از طریق آموزش را